

ในแวดวงคนสำหกรณ์

สมพร อิศวิลานนท์¹

ญาข้าวหอมของกัมพูชา จะเป็นคู่แข่งตัวจริงของข้าวหอมมะลิไทย

การประชุมประจำปีผู้ค้าข้าวโลกครั้งที่ 6 (6th Annual TRT World Rice Conference) ซึ่งจัดที่ประเทศกัมพูชาได้ผ่านไปแล้วเมื่อเดือนพฤศจิกายน 2557 ซึ่งในงานดังกล่าวนอกจากจะมีการนำเสนอบทความทางวิชาการจากผู้แทนที่มาจากประเทศต่างๆทั่วโลกแล้ว ยังได้จัดให้มีการประกวดข้าวหอมของกัมพูชาในงานดังกล่าวด้วย ซึ่งในห้วงที่มีการประกวดข้าวได้กลิ่นความหอมกรุ่นของข้าวหอมกัมพูชาที่ได้นำมาจัดแสดงในงานได้โดยมิต้องมีการหุงต้มแต่อย่างใด

¹นักวิชาการอาวุโส สถาบันคลังสมองของชาติและผู้ประสานงานโครงการ “การวิจัยเชิงนโยบายเกษตร” ภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.)บทความนี้ลงพิมพ์ในนิตยสารข้าวไทย ปีที่ 6 ฉบับที่ 34 ประจำเดือนมกราคม-กุมภาพันธ์ 2556

26 **คนสำหกรณ์**

ประชุมประจำปีผู้ค้าข้าวโลกครั้งที่ 6 เมื่อพ.ย. 57 ณ ประเทศกัมพูชา

กัมพูชามีผลผลิตข้าวประมาณปีละ 9 ล้านตันข้าวเปลือกในปี 2556 หรือประมาณ 4.7 ล้านตันข้าวสารในจำนวนนี้ร้อยละ 78 หรือประมาณ 3.7 ล้านตันข้าวสารใช้บริโภคภายในประเทศและมีการส่งออกประมาณ 1 ล้านตัน ในจำนวนนี้เป็นการส่งออกข้าวหอมประมาณหนึ่งในห้าหรือ 0.18 ล้านตันอย่างไรก็ตามการส่งออกข้าวหอมของกัมพูชาได้เพิ่มขึ้นมาเป็น 0.28 ล้านตันในปี 2557 ในขณะที่ปริมาณการส่งออกโดยรวมเพิ่มขึ้นเป็น 1.2 ล้านตัน

ข้าวหอมที่ปลูกในประเทศกัมพูชามีหลายพันธุ์แต่ที่มีชื่อเสียงในตลาดการค้าข้าวโลกได้แก่ผกามะลิและผกาลำดวน ทั้งนี้ในปี 2555 และปี 2556 ข้าวหอมผกามะลิ (Phkamalis) ได้ชนะการประกวดในงานประชุมประจำปีผู้ค้าข้าวโลกถึง 2 ปีซ้อนติดกัน สำหรับในปี 2557 กัมพูชาได้ส่งข้าวหอมผกาลำดวนเข้าประกวดแข่งกับข้าวหอมมะลิของไทยซึ่งผลปรากฏว่าข้าวหอมผกาลำดวน (PhkaRumdua) ได้ครองแชมป์คู่กับข้าว

หอมมะลิของไทยที่ส่งเข้าประกวดด้วยเช่นกันข้าวหอมผกาลำดวนไม่ได้เป็นพันธุ์พื้นเมืองดั้งเดิมแต่เป็นพันธุ์ที่ปรับปรุงขึ้นโดยปรับปรุงพันธุ์มาจาก Somaly แล้วตั้งชื่อใหม่เป็นผกาลำดวนโดยได้นำออกเผยแพร่ในปี 2542 ข้าวหอมผกาลำดวนมีจุดเด่นที่มีเมล็ดขาวใส ขนาดของเมล็ดยาวกว่าข้าวหอมผกามะลิเล็กน้อย มีความหอมทนนาน และมีระดับของอะไมโลสใกล้เคียงกับระดับอะไมโลสของข้าวหอมมะลิไทย

นอกจากข้าวหอมผกามะลิและผกาลำดวนที่เป็นพันธุ์ข้าวหอมแล้ว กัมพูชายังมีพันธุ์ข้าวหอมอื่นๆ อีก เช่น ผกาลำซาง (PhkaRumchang) ผ ก า ล ำ เ จ็ ก

(PhkaRumchek) เป็นต้น ซึ่งปลูกในพื้นที่ที่น้ำฝนและความจำเพาะในเรื่องของความหอมที่เหนือกว่าข้าวหอมพันธุ์อื่นๆ ซึ่งตลาดจะให้ค่าและราคากับข้าวหอมผกามะลิและผกาลำดวนที่สูงกว่าข้าวหอมพันธุ์อื่นๆ เพราะข้าวทั้งสองพันธุ์ดังกล่าวเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางกว่าข้าวหอมพันธุ์อื่นๆ ซึ่งจะทำให้การเพาะปลูกในหมู่บ้านเฉพาะถิ่นเป็นสิ่งสำคัญ

การขยายตัวของ การส่งออกข้าวหอมของกัมพูชาที่เพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดดนั้นปัจจัยหนึ่งเป็นเพราะข้าวหอมของกัมพูชาสามารถทดแทนได้ดีกับข้าวหอมมะลิไทย นอกจากนี้ยังมีปัจจัยเรื่องชื่อเสียงจากการชนะประกวดข้าวหอมโลกรวมอยู่ด้วย ปัจจัยเรื่อง ระดับราคาข้าวหอมของกัมพูชาในตลาดส่งออกอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าราคาข้าวหอมมะลิจากไทยถึงร้อยละ 20 และรวมถึงการได้สิทธิพิเศษทางภาษีของกัมพูชาในการส่งข้าวหอมไปยังตลาดสหภาพยุโรปเพราะอยู่ในกลุ่มของประเทศมีรายได้ต่ำ

ข้าวหอมผกามะลิ กัมพูชา

การขยายตัวของปริมาณการส่งออกข้าวหอมของกัมพูชาที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

การปลูกข้าวหอมในกัมพูชาโดยเฉพาะข้าวหอมผกามะลิและผกากล้าดวงมีปลูกกันมากในจังหวัด เสียมเรียบ พระตะบอง โพลิน บันเตียนมีชัย กำปงชะนำ กำปงสปีอ ตาแก้ว และเปรเวง นอกจากนี้ในพื้นที่ชลประทานของหลายจังหวัดในกัมพูชามีการปลูกข้าวพันธุ์ Sen Kra-ob และพันธุ์ Sen Pidao ซึ่งเป็นข้าวหอมพันธุ์ไม่ไวแสงปลูกได้ทั้งนาปีและนาปรัง ข้าวทั้งสองพันธุ์ดังกล่าวเป็นข้าวลูกผสมที่อยู่ในกลุ่มข้าวหอมอย่างเช่นข้าวปทุมธานี 1 ของไทยแต่มีคุณภาพเป็นรองกว่าข้าวผกามะลิและผกากล้าดวงโดยเป็นสินค้าข้าวหอมในตลาดรองจากข้าวหอมในตลาดพรีเมียม

ปัจจุบันประเทศกัมพูชา กำลังพัฒนาทั้งในด้านศักยภาพของโรงสีโดยมีกำลังการผลิตต่อวันในระดับที่สูงขึ้นกว่าเดิมหรือประมาณ 80-150 ตันต่อวัน โรงสีของกัมพูชามีประสิทธิภาพการสีและการบรรจุถุงได้ไม่แพ้โรงสีข้าวของไทยแม้ว่าโรงสีข้าวของไทยจะมีขนาดกำลังการผลิตที่ใหญ่กว่าก็ตามข้าวที่สีได้จากโรงสีข้าวของกัมพูชาได้คุณภาพตามมาตรฐานการส่งออกอีกทั้งกัมพูชาได้พัฒนาระบบการขนส่งและท่าเรืออย่างมากเพื่อให้การส่งออกข้าวมีความรวดเร็วตลอดจนการพัฒนาท่าเรือสู่ความเป็นมาตรฐานสากล

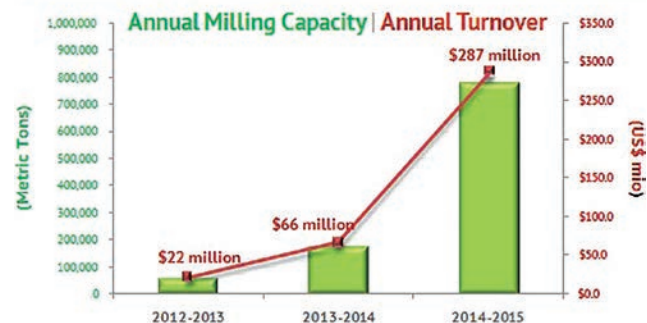
อีกทั้ง ผู้ประกอบการโรงสีและผู้ส่งออกของกัมพูชาได้รวมตัวกันเป็นสหพันธ์การส่งออกข้าวหรือ Federation of Cambodian Rice Export โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการร่วมมือ สนับสนุน และส่งเสริมจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการค้าและการส่งออกข้าวของกัมพูชาให้ขยายตัวและเป็นที่รู้จักและได้รับความเชื่อถือในตลาดการค้าระหว่างประเทศ สมาชิกในสหพันธ์การส่งออกข้าวของกัมพูชาได้ให้ความร่วมมือกันอย่างเด่นชัด ที่มีความชัดเจนเห็นเป็นรูปธรรมได้ ได้แก่ความร่วมมือกันของสมาชิกในการจัดส่งข้าวเข้าประกวดในเวทีที่จัดขึ้นโดย The Rice Trader ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา นอกจากนี้สหพันธ์การส่งออกข้าวกัมพูชายังได้รับความช่วยเหลือจาก

International Finance Corporation หรือ IFC ซึ่งเป็นบริษัทในเครือของธนาคารโลก ในการให้คำปรึกษาด้านวิชาการและรวมถึงการสนับสนุนด้านพัฒนาโครงสร้างการตลาดและการส่งออกสินค้าข้าว ได้ทำให้งิจกรรมการค้าและการส่งออกข้าวของกัมพูชาได้พัฒนารุดหน้าไปอย่างรวดเร็ว

ขณะเดียวกันกัมพูชาได้มีความร่วมมือกับรัฐบาลเวียดนามในเรื่องธุรกิจการค้าข้าว โดยได้ร่วมกันจัดตั้งบริษัทที่เรียกว่า CAVIFOOD หรือ Cambodia Vietnam Foods Company เพื่อ

การพัฒนาศักยภาพและกำลังการผลิตของโรงสีกัมพูชา

ข้าวหอมผกามะลิและผกาลำดวนของกัมพูชาได้รับรางวัลข้าวหอมที่ดีที่สุดในโลก

สนับสนุนในการจัดตั้งโรงสีเพื่อการแปรรูปและความร่วมมือเพื่อการส่งออกข้าวผ่านทางประเทศเวียดนาม อีกทั้งรัฐบาลเวียดนามได้ลงนามในข้อตกลงกับรัฐบาลกัมพูชาในการยกเว้นการเก็บภาษีนำเข้าข้าวหอมจากกัมพูชา ข้อตกลงดังกล่าวได้มีส่วนช่วยสนับสนุนให้เกิดการขยายตัวของการส่งออกทั้งข้าวหอมของกัมพูชาและข้าวเปลือกผ่านทางชายแดนประเทศเวียดนามเพื่อให้ผู้ประกอบการโรงสีในเวียดนามนำไปแปรรูปและการส่งออก เพราะข้าวเปลือกเจ้าของกัมพูชามีคุณภาพที่ดีกว่าข้าวเปลือกเจ้าของเวียดนามโดยเฉพาะข้าวพันธุ์พื้นเมืองในหลายพันธุ์ที่มีระดับอะไมโลสปานกลาง การส่งออก

ออก 0.18 ล้านตัน สำหรับในปี 2557 การส่งออกข้าวหอมของไทยได้ลดลงอยู่ที่ 1.33 ล้านตัน ส่วนเวียดนามกลับส่งออกได้เพิ่มขึ้นเป็น 1.19 ล้านตัน และกัมพูชาได้ส่งออกเพิ่มขึ้นเป็น 0.22 ล้านตัน(ตารางที่ 1)

สำหรับข้าวหอมของเวียดนามเป็นสินค้าข้าวหอมในตลาดรองเพราะมีคุณภาพที่ด้อยกว่าทั้งข้าวหอมผกามะลิ ผกาลำดวนของกัมพูชาและข้าวหอมมะลิของไทย แต่เนื่องจากราคาข้าวหอมของเวียดนามที่ต่ำกว่าราคาข้าวหอมของไทยเกือบครึ่งหนึ่งทำให้ ปริมาณการส่งออกข้าวหอมของเวียดนามเข้าไปทดแทนที่ตลาดข้าวหอมส่งออกทั่วไปที่ไม่ใช่ตลาด

ข้าวหอมของเวียดนามส่วนหนึ่งจึงเป็นการนำเข้าข้าวหอมจากกัมพูชาผ่านตลาดการค้าชายแดน

หากนำข้อมูลการส่งออกข้าวหอมทั้งของกัมพูชา เวียดนาม และไทย มาเปรียบเทียบกับพบว่า การส่งออกข้าวหอมของกัมพูชายังมีปริมาณที่ต่ำกว่าทั้งของเวียดนามและไทย โดยไทยเป็นผู้ส่งออกสูงสุดในปี 2556 จำนวน 1.46 ล้านตัน ส่วนเวียดนามส่งออกข้าวหอมประมาณ 1.03 ล้านตัน และกัมพูชาส่ง

ข้าวหอมพรีเมียม

ในด้านราคาพบว่าในปี 2556 ราคาข้าวหอมผกามะลิและผกาลำดวนมีราคาส่งออก 970 US\$ต่อตัน ราคาดังกล่าวต่ำกว่าราคาข้าวหอมมะลิของไทย แต่สูงกว่าราคาข้าวหอมของเวียดนามสำหรับในปี 2557 ตลาดข้าวหอมส่งออกมีการแข่งขันกันมากขึ้นทำให้ระดับราคาข้าวหอมทั้งของไทย กัมพูชา และเวียดนามต่างก็ลดต่ำกว่าราคาข้าวหอมในปี 2556

ดังนั้น การที่ข้าวหอมผกามะลิและผกาลำดวนของเขมรได้รับการประกาศให้เป็นข้าวหอมที่ดีที่สุดในโลกเช่นเดียวกับข้าวหอมมะลิของไทย ย่อมเป็นหลักประกันว่าข้าวหอมของกัมพูชามีคุณภาพทัดเทียมกับข้าวหอมมะลิของไทย อีกทั้งข้าวหอมผกามะลิและผกาลำดวนของกัมพูชาต่างก็มีระดับอะไมโลสและความนุ่มหอมใกล้เคียงกับข้าวหอมมะลิของไทย แต่กลับมีระดับราคาที่ต่ำกว่าข้าวหอมมะลิของไทย เนื่องจากมีความได้เปรียบในด้านต้นทุนการผลิต ทำให้นายได้ว่าในอนาคตอันใกล้นี้ข้าวหอมพรีเมียมของกัมพูชาดังกล่าวจะเข้ามาเป็นสินค้าทดแทนได้กับข้าวหอมมะลิของไทยในตลาดส่งออกได้อย่างแน่นอน

ตารางเปรียบเทียบการส่งออกและราคาข้าวหอมของกัมพูชา เวียดนามและไทยปี 2556-2557

ประเทศ	2556(ตัน)	2557(ตัน)
	ปริมาณส่งออก(ตัน)	
กัมพูชา ¹	181,854	218,303
เวียดนาม ²	1,029,446	1,187,923
ไทย ³	1,464,039	1,331,238
ราคาข้าว(US\$)		
ผกามะลิ/ผกาลำดวน	970 ⁴	870 ⁴
ข้าวหอมมะลิ	1090 ⁴	950 ⁴
ข้าวหอมเวียดนาม	595 ⁴	538 ⁴

ที่มา: 1/Subramanian (2014); 2/ สมคมผู้ส่งออกข้าวไทย; 3/ www.fedocrex.com; 4/www.oryza.com